

Integrale Veiligheidsmonitor 2008; methodologische toelichting

1. Inleiding

De Integrale Veiligheidsmonitor (IVM), die in het najaar van 2008 voor het eerst is uitgevoerd is de opvolger van de eerder uitgevoerde Veiligheidsmonitor Rijk (VMR). De VMR werd door het CBS uitgevoerd en beschreef de situatie op het landelijke niveau en dat van de 25 politieregio's.

De IVM is geschikt voor dataverzameling op zowel landelijk/regionaal als lokaal niveau en hiermee dus een geïntegreerd meetinstrument dat voorziet in de behoefte van landelijke, regionale en lokale (semi-)overheden aan informatie over de ontwikkeling van de sociale veiligheid in Nederland. Dit streven tot verdere integratie van gegevensverzameling op het terrein van veiligheid in Nederland maakte een nieuwe onderzoeksopzet noodzakelijk. Deze notitie geeft daarvan de achtergronden en de consequenties.

Randvoorwaarden

De IVM is opgezet onder de conditie dat het voor lokale partijen mogelijk moest zijn om mee te doen. Er moest dus ruimte zijn voor lokale aspecten van veiligheid in de vragenlijst en de kosten moesten – zeker voor kleinere gemeenten - niet prohibitief zijn. In de uitwerking voor het onderzoeksontwerp heeft dat geleid tot de volgende uitgangspunten:

- Een design met meerdere enquêteringswijzen, waaronder papier en internet;
- Door de papieren vragenlijst beperkte mogelijkheden van vraagstelling en routing;
- Flexibiliteit in de vragenlijsten met mogelijkheden voor gedeeltelijke lokale invulling.

Daarmee is IVM een instrument dat enerzijds goed geschikt is om regio's (en bij oversampling ook wijken en buurten) in dezelfde meting met elkaar te vergelijken; en ook om ontwikkelingen in de tijd die met hetzelfde instrument zijn gemeten, in samenhang te bekijken. Anderzijds is de IVM niet primair opgezet om zo goed mogelijke niveauschattingen te maken van de beschreven fenomenen.

2. Verschillen in onderzoeksopzet tussen IVM en VMR

De belangrijkste verschillen in onderzoeksopzet tussen de IVM en zijn voorloper VMR zijn de volgende:

Periode van waarneming

Het veldwerk voor de IVM vindt plaats in de periode 15 september - 31 december. Voor de VMR vond dit steeds in de periode januari-maart van het kalenderjaar plaats.

Vragenlijst

Bij de vragenlijst voor de IVM is zoveel mogelijk rekening gehouden met de informatiebehoefte van alle betrokken partners binnen de doelstelling van de IVM. De gestandaardiseerde vragenlijst is mede daarom modulair opgebouwd met een aantal standaard vragenblokken. Deze kunnen worden verdeeld in verplichte en facultatieve vragenblokken. Het CBS neemt zowel de verplichte als de facultatieve vragenblokken mee in de vragenlijst. Lokale deelnemers zijn gehouden aan de verplichte vragenblokken maar kunnen zelf beslissen

of ze de overige vragenblokken willen meenemen. Daarnaast wordt in de zogenoemde vrije ruimte in de vragenlijst op lokaal niveau de mogelijkheid geboden eigen vragen op te nemen. Hoewel een groot deel van de vragen inhoudelijk aansluit bij de VMR-vragenlijst, is in veel gevallen sprake van een andere formulering of een afwijkende context waarbinnen deze vragen zijn gesteld. Vergelijkbaarheid tussen regio's en de mogelijkheid om de vragenlijst ook op papier te kunnen afnemen hebben bij de IVM-vragenlijst zwaarder gewogen dan vergelijkbaarheid met de VMR.

Methode van waarneming

Bij de landelijke en de lokale uitvoering van de IVM zijn vier verschillende waarnemingsmethoden gebruikt. Steekproefpersonen zijn in eerste instantie gevraagd om een vragenlijst in te vullen via *internet (CAWI, Computer Assisted Web Interviewing)*. Voor de personen die hiervan geen gebruik konden of wilden maken, werd de mogelijkheid geboden om een *schriftelijke vragenlijst* aan te vragen en in te vullen (*PAPI, Paper and Pencil Interviewing*). De personen die niet van deze beide mogelijkheden gebruik maakten, werden daarna *telefonisch (CATI, Computer Assisted Telephone Interviewing)* of *face-to-face (CAPI, Computer Assisted Personal Interviewing)* benaderd. Voor de landelijke uitvoering heeft het CBS alle vier de waarnemingsmethoden toegepast. Voor de lokale uitvoering zijn vooral de waarnemingsmethode CAWI, PAPI en CATI toegepast en is slechts door een beperkt aantal lokale deelnemers ook CAPI ingezet. De reden hiervoor is dat deze duurdere methode van waarnemen voor lokale deelnemers niet verplicht is gesteld.

Bij de VMR werden steekproefpersonen uitsluitend telefonisch of face-to-face benaderd.

Landelijke en lokale waarneming

Zoals al eerder genoemd worden bij de IVM zowel op landelijk niveau als op lokaal niveau gegevens verzameld. Hierdoor komen van veel meer inwoners in Nederland gegevens beschikbaar. De landelijk/regionale gegevens zijn verzameld door het CBS; de lokale gegevens door eigen statistische afdelingen of externe veldwerkbureaus. De VMR werd alleen op landelijk/regionaal niveau uitgevoerd en alleen door het CBS.

3. Methodebreuk

Bij iedere vernieuwing in de opzet van onderzoeksinstrumenten, zoals enquêtes, zullen veranderingen in de uitkomsten het gevolg zijn. In sommige gevallen liggen de nieuwe en de oude uitkomsten binnen de statistische onzekerheidsmarges; in andere gevallen zijn de verschillen dusdanig groot dat er sprake is van statistisch significante verschillen. In (vrijwel) alle gevallen kan een bestaande tijdreeks niet zonder meer voortgezet worden.

Zoals blijkt uit paragraaf 2, zijn in het geval van de IVM de verschillen met de VMR zowel op inhoudelijke punten als vanuit methodologisch oogpunt zo groot dat er sprake is van een duidelijke methodebreuk. Hierdoor zijn de resultaten van beide onderzoeken niet zonder meer vergelijkbaar.

Betrouwbaarheid van de resultaten

Het steekproefkarakter van elk onderzoek bepaalt de betrouwbaarheid van de uitkomsten. De betrouwbaarheid van uitkomsten moet uiteraard worden gezien binnen de kaders en de kwaliteitseisen welke zijn gesteld bij de opzet van het onderzoek gegeven de wijze waarop de uitkomsten worden gebruikt. Wanneer deze randvoorwaarden veranderen, zullen doorgaans ook de uitkomsten en vaak ook het niveau hiervan veranderen. Bij de overgang van de VMR

naar de IVM is dit het geval geweest. De betrouwbaarheid van de uitkomsten geldt dan ook voor het eerder geschetste onderzoeksdesign van de IVM. Dat wil zeggen dat hierbij vooral gekeken moet worden naar de betrouwbaarheid bij gebruik als instrument om regio's (en wijken en buurten) met elkaar te vergelijken in hetzelfde waarneemjaar en als instrument om ontwikkelingen vanaf 2008 binnen het IVM-ontwerp te monitoren. De IVM is dus niet primair opgezet om zo goed mogelijke niveauschattingen te maken van de beschreven fenomenen.

De verschillen op landelijk niveau

Om de omvang van deze verwachte methodebreuken te kunnen bepalen is parallel aan de IVM op beperkte schaal een extra VMR uitgevoerd. Hierdoor is het mogelijk om uitspraken te doen over ontwikkelingen op landelijk niveau. Dit is met name van belang voor de indicatoren, welke bij het project "Veiligheid begint bij Voorkomen" zijn aangewezen als de belangrijkste indicatoren voor beleidsmatige doeleinden.

In het algemeen zijn het niveau van de ondervonden overlast, het aantal delicten en het slachtofferschap hoger in de IVM dan in de VMR; de beoordeling van het functioneren van de politie lager. Zonder nader onderzoek is het niet goed mogelijk om aan te geven welke oorzaken nu precies hebben geleid tot deze verschillen. Een paar opvallende zaken kunnen nu al wel gemeld worden. De waarden van de indicatoren blijken in de IVM voor de vier responsmodes soms sterk te verschillen. Bij de responsmodes waarbij men niet met een interviewer te maken had (internet en papier), gaven respondenten op attitudevragen meer uitgesproken antwoorden. In deze groepen zijn er daarom hogere scores voor ervaren overlast en verloedering en een lagere waardering van het functioneren van de politie. Ook worden in deze modes meer delicten gemeld; wellicht omdat men hiervoor meer tijd heeft genomen dan bij een gesprek met een interviewer.

Het CBS zal in de komende maanden nader onderzoek verrichten om verder inzicht te krijgen in de oorzaken van de gevonden verschillen. Van belang daarbij is zicht op de (oorzaken van de) verschillen tussen de gebruikte enquêtemodes.

De verschillen op regionaal niveau

De VMR_extra is te klein van omvang om ook op regionaal niveau bovenstaande exercitie te kunnen doorvoeren. Dat betekent dat op dit niveau alleen vergelijkingen tussen regio's onderling gemaakt kunnen worden voor het jaar 2008, maar de regio geen zicht heeft op de verbetering/verslechtering ten opzichte van de vorige meting.